

S (165) rewritten copy.

AM/8/5

I Kgoadi Mpe.

1/13

pp. 1-13

I

Folklore and direto of animals.

34/5

Bašimanyana ba mere-mehlabana Mmalo!
Ke hweditšê ba bešitšê letsopa Mmalo!
Ha re k'o Rare nthšêxêlê Mmalo!
Ba nthšêxêla ka dinalanthlana Mmalo!
Ha tsêna ka letšing ka bela-bela Mmalo!
Ha nthša kxetlwa ya naka le hwibidu Mmalo!
Naka Lehwibidu la fetosa swanyana Mmalo!
Swanyana ya fetosa sa maribana Mmalo!
Sa maribana sa makoponthšana Mmalo!

Ka re kxomo ešo e tla tswala Mmalo!
 Ka ja mohlana ka le tima Mmalo!
 Kxatsêla ka iphêla Katane Mmalo!
 Katane morwa Mathibêla Mmalo!
 Phibêla tšeuwe di boe Mmalo!
 Di nee pitsana ya sexole Mmalo!
 E xotla - xotla le melala Mmalo!

Mmakwela

Phse! Mmakwela se nya dithokolo
 Se nya dipipitla tša sa Malathlela
 Kxomo xa di kate ka mo sehlabeng
 Di thsaba kxoxoropo morwa Mmapelo
 Sexoko sa Borwa manthšathšarara
 Xa se ke se loma motho a pholoxa
 Se fêla se loma madiketša thlôxô.

Moxoto

K34) 5

Moxoto hlaka lea swa
 Xa le swe xo swa serutse
 Serutse sa bo Katiela
 Katiela mohumanti'a bo ngweta
 Ngweta u tšwa phe! Ke tšwa xa phala
 Wa humang? Phalana pedi
 Di e nwa metse.

Ka kxa lehloka ka thuba thuba
 Se thube kudu malepeledi
 Di tšwa ka fase dilò tša Barwa
 Phohlo! Mmalo! Maka kwibi

Mpedi'a Šikwe

Ka tantela tantela Mmalo!
 Ka ya xa mpedi'a Šikwe Mmalo!
 Ka hwetša mo kxomo di xangwa Mmalo!
 Kxomo di xangwa bannyana Mmalo!
 Basimanyana ba ile phe? Mmalo!

Ba ile xo leta maeba Mmalo!
 Maeba thlanthlaxane Mmalo!
 Bang ke bo maletswetswe Mmalo!
 Maletswetswe'a Kabele Mmalo!
 Seaxa ntlo boo bang ke bo mašianoke Mmalo
 Mašianoke'a Selwana Mmalo!
 Seaxa ntlo ka bodutu Mmalo.

Îau: *Îhsehla mapiti'a dioka thoba dingwe melala Mmamule a Kxopyane.*

Kxokong: *Kxokong ya dithsomila, sexokotta se mamila.*

Nare: *Nare ya mašita motawane kxorobela xo thlaba, swana malewa a xatsela a nkxatselela diatleng, masatsela mokaila.*

Phofu: *Mamodumo lekanyane thakxa sa diphôôfôlô, phofu ya marumo'a ngata sekxobelela mmetlela.*

Phuti: *Mothsa mora moxaola šoka, phuti ke fula šakoleng soding ke ya ka xo lala.*

Mmutla: *Mmutla wa Koto mora masekane, lehu ke šia la bo thoka la mpya ke hwa ke kxanyetša.*

Phudufudu: *Nka ba kôma nka ba kôma ya basadi; phudufudu xa e tšwarwe xo tšwarwa phalana.*

Kome: *Îhari ya ngwana ka kololo kotswana thaba.*

Letlabo: *Letlabo la la mafula thabeng'a theetša letlabo ke letsa ke fula thabeng.*

Sethukhu: *Sethukhu mmamolengwane sa naiwa xa se na letlalo.*

Phukuwe: *Îtsobokwane'a molomo nkawa ya ma-phallele ke batsomi, phukuwe ke befile nama letlalo ke ya moreneng.*

Phiri: *Morwa modungwane'a šoka maduma tsela a di tseba phiri marakabele'a dibata, phiri ya sedulo seima.*

Pitsi: *Ke lenyama la marudu a mphela le pheladi, molomo ke sexolo-xolo moetse ke lemenemene, natha e ka sedibêlô.*

Îšukudu: *Mauwe Mmamphetane*

K34 | 5

Phala: Mahulwane a lerita phala moroxadi a ka, se leboxe letswalo ke leboxa lebepe. Se bone phala bohulwana, bana ba phala ke ba baso.

Kxano: Kxano ka kxaoxa boloba bolobatsana jwa tsena.

Thutlwa: Thamaxana'a thutlwa ya mesela mebedi thutlwa e Mmampuele.

Kwena: Kwena morimami se nkhatela bana ba ka.

Tola: Thšipu e ile ke lebelo mohlaba wa re ke nabile.

Tlong: Ke thlong ngwana'a makokoba.

Khophane: Khophane se nkxa mafehle.

Thšwene: Ke morwa maxojwe a moloto dibapala majweng tša mpōna dia sexa.

Khudu: Mahudu'a maxampa-xampa mothwana mokotwana wa xo tswala ke badimo le batho.

Kolobê: Ke kolobê maxang-xang manakana dixanong. Kolobe di pedi di tharo 'ngwe ke lešapa moraxa 'ngwe ke mašuputsane a ramere.

Polometse: Polometse ke e botse ke ye kawadi ke ye thamaxa, polometse ya morapama wa loma wa aketsa.

Kxabo: Diatlana di swana tudu e tserere kxatsedi'a thšwene

Lepoxo: Nkwešilo se lome kea thšošetsa ke ata ka mepotlo.

K34/5

Ihlatlamedupi: Ihlatla medupi e khulwana sebetlela maru maswana maru a pula ke a maso.

Phoroxohle: Phoroxohle phulela zole, morao bana ba tšewa, xoba ba tšewaxo ba tšewe pele rea xo nyaka bangwê malope ke mamorara.

Mokowe: Sexela mokowe dinamama mosehlan'a mmōna dira o bona dira di khukhuna.

Mašilo: Mašilo kxomo xa dišê phattana wa Borwa ke tšwa moscodumo.

Mmakwele: Ke mokwelekwete mothšadibe motho wa Mmaseboto sa nawa. Mmakwele o sexang le mathekana a dišê, makwele o boletšê a re: tšaba e se tša ntšopi.

Holobahuto: morolong motho wa thamo ya lehutla.

Thaxa: Thaxa rulela 'a bo nong wa se rulele o tla naiwa

Mašianoke: Mašianoke 'a selwana se axa ntlo ka bodutu mathaka a tla ka xo tšena.

Mmaletswetswe: He mmaletswetswe a kabela mokaba - kabela dinamama u se ntšeele bana ba ka.

Pekwa: He mma lekseswane 'a bonong ke tsehlan'a bo moreko.

Mokxorwane: Mokxorwane motiatia ngona mmetwa ke pelwana bošexo.

Motsara: Ke ntsar'a bo dikilana, u dikile u ile kae se batho re lema dirokolo.

Mphse: Ke mphse ngwana matima mollô mphse bošexo dia fofa mosexare di sia mahlo a batho.

Letšoka: Nong e thomo letšoka mmamaxana bopeka.

Rahulong: He moxofe nong ya bothaksa.

Lehukubu: He hukubu mmamoxomila a thawene.

Makxohlo: Makxohlo se nyela phaxong mohl'a pula o nyela kae?

Hubela: Hubela a hwetšeng ke hwetše botse jwaka nong e botse hubela mmamaxana sepekwa.

Monoke: Monoke u aketša thaxa wa re mabele Borwa a bodule.

Tswere: He tswiri thaxa leebana

Kxaka: Kxaka motšere a maruma, kxaka xe e fofa ke e ntsa mabala re bona e hwile.

Kxaladi: Mmamošito wa makuwa kea bajwa kea aketša.

Maphoko: Nonyana e šoro maphoko nonyana ya phihla xobe.

Thselo: Ngwana mabiletsa a bo nong kotswana bo moreko a tebele mosadi wa thetho ya letloko xo sola wa phampharetša.

Nthšu: Nthšu ka thlaba dithamasa dithšweu ke thšaba mebala.

Hlepetsane.

Hlepetsane e be e le morodi wa kxosi. Banenyana ba motse wa xabô ba ne ba e na le mokxiva wa xo hlapa ka nokeng. Hlepetsane yêna o be a sa ke a e ya. Ka tšatši le leng ba ithlama ba tšwara le makxabe a bōna a mabotse a dithutu ba ya xo hlapa. Hlepetsane le yêna a ya. Xe ba fihlile ka nokeng ba tšola makxabe a bōna e mong le e mong a êpêla la xaxwe xa lōna, la Hlepetsane lōna ba le lahlêla ka metseng a sa tšebe. Ya re xa ba tennwe ke xo hlapa ba e ya xaê, e mong le e mong a šupulla xabe la xaxwe moo a le šupeletšeng xōna, xa e le le Hlepetsane la se ke la bōnala. Ba thōma xo mo nyakiša lōna ba re e se be le wetše ka metseng, xe ba le nyaka ka metseng ba le sobeletša xare xore a se ke a le bōna ba mo thoxêla ba ya xaê. A re xe a šetše joale a ponoka xwa fihla selô sa re xo yêna: Hle nka xo nyakêla le kxabe la xaxo o ka le tšea? A re ee nka le tšea. Sa tsêna ka metsing sa le nyaka sa le bōna sa mo fa lōna. Ya re xe a tšwara sa mo swara sa mo somyetsa sa mo somyetsa a šala a nkha a re fong a bile a metše boya bya selô seo. A thoxa a ya xaê e le bošexo. Xe a fihla a kōkōtêla mmaxe a re: Mma mpulêlê ke sonjeditšê ke selo, kea nkxa ke le letšatši, ke le lelaka, ke le mohlepetsana wa Mma, ke bolawa ke tlala mma wethwe.

Mmaxe a re: Ngwanaka, xa ke xo bulêle u somyeditšê ke selô o a nkxa o le letšatši, u le lelaka u le mohlepetsana

wa Mma ke bolawa ke tlala mma wetho.
 A ya xo papaxe xwa ba byale, le malome wa
 xe, mmaneaxe mmamosolwaxe ba xana
 xo mmulêla xo fihla a ya xo kokwaxe
 mmammaxe a re; Koko mpulêlê ke songeditšê
 ke selô kea nkxa, ke le letsatsi, ke le lelaka
 ke le mohlepetsane wa mma ke bolawa ke
 tlala mma wetho. Koko'axe a mmulêla a
 mmotšiša xore Hlepetsana xe o le byale ke
 xe u le byang? Hlepetsana a mo phetêla ditaba
 ka moka le xoba bo mmaxe le papaxe ba
 xanne xo mmulêla. Ke moo kokwaxe a
 tšereng mmeta a ya nokeng a apea metse
 a mo hlapiša. Mme Hlepetsane a bowa e le
 kxarebê e botse e tšehlana e se nang
 boduma. Papaxe xe a e kwa xoba Hlepetsane
 o hlatswitswe o boetsê o botse a tla xo
 mmritša. Koko'axe a xana naê a ba
 a mo nyadiša a ja mapexa a xaxe.

P.S. Ke xore xohle mo a kotoleleng u
 tšamile a pheta koša ya xaxe, a re
 Mpulêlê ke songeditšê ke selô kea nkxa
 Ke le letsatsi ke le lelaka
 Ke le mohlepetsane wa mma
 Ke bolawa ke tlala mma wetho.

Ba mo araba ka xo re xa ke xo bulele
 U songeditšê ke selo u'a nkxa
 U letsatsi u le lelaka
 U le mohlepetsane wa mma
 Ke bolaike ke tlala mma wetho.

Ngwana kutu ya morula. K34 / 5

Mošimanyana e mong mmaxe a mo roma
 xa makxolwaxe xore a ee xo mo tšéla
 sehlane, a ya. Makxolwaxe a mo fa a ba
 a mo laya xore a se ke a se ja. Yêna a
 se ja ya ba wa êmara. Xe a fihla xaê a
 re xo mmaxe makxolo o re xa se xona.
 Ya ba o ya madišong, a belexa ngwana
 a mmea ka phaxong ya morula a ya xaê.
 Xosasa a ya madišong a fihla moruleng a
 re: Ngwana ka, ngwana kutu ya morula

Nko lle nko lle re xo kwe

Nko lle ngwana hlare sa makxolo

Nko lle nko lle re xo kwe

Nko lle ngwana Sememeruane,

Nko lle nko lle re xo kwe

Ngwana a re: ngwa! ngwa! Mmaxe a re:
 Sa mmatediatete, Sa mmatedi, sa mmatediatete,
 Sa mmatedi! Dipudi le dinku ka moka di
 khare. Ô be o a mo tšea a mo anyeše a
 mmušetše ka phaxong, a ye xaê. A no
 dia byalo xo fihlêla ka tšatši le leng
 monna e mong a mo kwa. Mošimanyana
 a re xo tloxa monna a šala a e ya a
 hwetša ngwana ka phaxong ya morula,
 monna a re xo fihla a bolêla. Ya ba ka
 xosasa ba ya ba mo tšea. Mosecare
 mošimanyana a ya a fihla a epela
 bya ka mehla a re:

Ngwana ka, ngwana kutu ya morula

Nko lle nko lle re xo kwe

Nko lle ngwana hlare sa makxolo

Nko lle, nko lle re xo kwe,

Nko lle nko lle ngwana Sememeruane

Nko lle nko lle re xo kwe.

K34 | 5

Lwa re tuu! A thôma xapê.

Ngwana ka, ngwana kutu ya morula
 Nko lle nko lle re xo kwe (etc)

Lwa re tuu! A thôma xapê a lla empa a
 se ke a arabiwa ke motho. Ya ba wa bula
 a hwetša xo se na selô, a lla a ba a ya xaê!
 Ke a fihla xaê a thlwaela dipudi tša xaxe
 a ya ka xaê a dula ka mošing a lla.
 Mmaxe a re, "u llêlang?" a re, "ke bolaya
 ke moši". Mmaxe a re, "boella ka mo" a
 boella a tšea serumula a ya nasô. A no
 lla. Mmaxe a re, "u llêlang?" a re "ke bolawa
 ke moši". Ya ba mmaxe o re "o ya xo tšea
 mozopo wa papaxo ka ntlong". A ya a
 hwetša ngwana. A sexa a se sa lla. Ba
 re u sexang? a re, ke sexa le mozopo
 wa papa. Ba lemoha xoba o bone ngwana.
 Ke eno ya moselana wa Skotana.

Banenyana le Ledimokxope.

Banenyana ba be ba raloka mantlwaneng, x
 e na le e mong eo ba beng ba sa mo rate a
 ne lekhivêkhwê. Ha tšatši le leng xe ba
 raloka xwa tšwêla ledimo le e hlamile a
 dipheta tša mehuta-huta la fihla la ba
 ralosa, ba thaba ba raloka le lona ba
 bitša Jimu, monna wa rena. La tloxa
 le tšama le bina, ba le latela xo fihla t
 ba fihlisa motsamogô moxolo oo le lleng
 batho ba ôna. La ba tsenthša ka ntlon
 e kxolo eo e kxabisitsweng ka dipheta, le
 bôna ba fexa tša bôna. Ha xe e be e le
 bošexo ba robala xosasa la ba bitša la re
 "E tlang ke yo le binêla". Xe le bina le re
 thšabang ke se le thšume baxatša ba ka
 Le bina le e tla xo bôna. Le thume e mong
 ka leino, a re: jo! jo! wa mpolaya!" le re
 nxanxabe moxatsaka e re ke xo išê ka m
 ba ye xo xo alafa. Le mo išê ka leopeng
 ka mo le jêlang batho ka xona le fihle le
 mmolaye, le mo je le tlišê dipheta tša xax
 le re "Re tla di beya ka ntlong, o tla re xo
 fola a di apara. La no ba dia byalo xo
 fihlêla le re xo tšea e mong khwêkhwane
 a le khukhunetša a hwetša le sa mo
 phetla molala, ngwanenyana a dutšê a
 re: jo! jo! se mpolaye moxatsaka. La
 mmolaya la mo ja. Khwêkhwane xe a
 fihla xo ba bang a ba botša ba se ke ba
 mo kxolwa. Ba bang ba mo roxa ba re
 "U bôna xe o sa none u re Jimu o ja
 batho, xo ya xona o be o ya kae? Ke no
 xo botša re re šala xae. Tloxêla kua lešilwana
 tooe! E mong a re batho! o ya peregša, na lena
 le re batho mola ba nong xo ya, xa ba

K34 / 5

fole? Nka be ba boile kxale. Ba be ba šetše ba le bane. Mosecare, Jimu o be a sa hlwe nabo a ile xo ba tsomêla diphôôfôlô tšeo a ba fepang ka nama ya tšona. Ka tšatši leo a ya xo bitša madimo a mang ba re xe ~~ba~~ tloxile ba šala ba ya ka leopeng leo a šitšeng ba bang ka xona ba hwetša marapô a manthši le madi. Ba tloxa ba tšea dipheta tša bôna ba thšaba, ba tšere le pheta e ngwê e nang le nakana. Ba ya, ba ya, ya re xe ba le kxale nakana ya Jimu ya thôma xo lla ya re fhšeerê !!! Nakana tša bo mma, ba ile !! fhšeerê !! nakana ya Jimu, ba ile !! Jimu xa a e kwa a re xo a mang, ba ile ! Ke kwa nakana ya ka, Madimo a fetoxa ditau tša xa Rumaditsi, tša ba latêla. Xa e le nakana yôna, ya êma phetêlêla, ba re rea e kxaola e ba e lahle, e boe e no bitša. Ba re xe ba xadima moraxo ba bôna madimo a le kxausui. Khwêkhwane a bôna molete wa thakadu, a tsêna. Ba bang ba feta ba hwetša pele noka e tletše. Ba kxaola pheta, ba e lahlêla ka nokeng. Ba re, "Sexwaxwa khupa metsi re thselê". Sexwaxwa sa re, "metsi xa se ešo, ke a bo lesele". Ba kxaola e ngwê ba e lahlêla ba re "Lesele, khupa metsi re thselê". Lesele la re "Metsi xa se ešo ke a bo kwena". Ba lahlêla e ngwê ba re "kwena khupa metsi re thselê". Kwena ya re, "Xa se ešo ke a bo kubu". Ba lahlêla e ngwê ba re "Kubu khupa metsi re thselê". Kubu ya khupa, ba thsela. Ditau tša fihla, e ngwê ya taboxêla ka metseng e tšewa.

Tša xoma tša re re fata molete wa
 thakadu tsa hwetsa o šibile tša boêla
 xaê. Khwêkhwana a tšwa, a hwetsa noka
 e fetile a thsela, a fihla xaê. A re a sa
 anexa, a anexela ba bang, bale ba fihla
 bale a beng a e nabo.

Ke eno ya mosela wa Nkotana.

End

end 5 165